

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ ПРОДУКЦІЇ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті проведено структурно-динамічний аналіз експорту України продукції харчової промисловості у 2006 – 2010 роках, на основі якого виявлено зрушення у географічній та товарній структурах експорту та здійснено їх оцінку.

Ключові слова: експорт продукції харчової промисловості, товарна структура експорту, географічна структура експорту, структурні зрушення, лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною та постійною базою порівняння, середній квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною та постійною базами порівняння.

Збільшення дефіциту продовольства у світі та різке підвищення цін на нього відгукнулося заявами керівників нашої держави про те, що Україна має потенційні можливості та намагатиметься сприяти скороченню даного дефіциту [8], це зумовлює прибутковість експорту товарів сільського господарства, знижуючи їх пропозицію на внутрішньому ринку в якості сировинної бази для харчової промисловості, тобто може виникнути ситуація за якої країна збільшуватиме експорт продукції із низькою доданою вартістю та зменшуватиме обсяг продукції із високою доданою вартістю. Зокрема фахівці Національного інституту стратегічних досліджень у своїй праці [7, с. 24] підкреслюють те, що Україна вже на сьогодні демонструє приклади значних обсягів експорту сільськогосподарської продукції, натомість експорт товарів харчової промисловості, виготовлених із неї, не є задовільним: у 2010 р. вітчизняний експорт пшениці і суміші пшениці та жита (меслину) становив 906,4 млн. дол., або 22,8% від загального обсягу експорту продуктів рослинного походження, при цьому експорт пшеничного борошна, або борошна з меслину, склав 22,2 млн. дол., або 0,56% загального обсягу експорту продуктів рослинного походження.

Завдяки таким тенденціям на сьогодні 40% продуктів харчування, які споживає Україна, – імпортні. За словами президента Українського союзу промисловців та підприємців А. Кінаха на початку 2000-х років біля 90% всіх продуктів харчування на внутрішньому ринку України були товарами українського виробництва. [6] Таким чином, збільшення експорту сировинної складової продовольства та імпорту готової продукції ставить у невідгідне становище не лише підприємства харчової промисловості, але й українських селян та суспільство в цілому.

Тому виникає одвічне питання: у якому напрямку рухатися – проводити політику розширення експорту продукції харчової промисловості чи займатися імпортозаміщенням? На нашу думку відповідь повинна бути однозначною: необхідно рухатися одночасно в обох напрямках. Для цього потрібно у першу чергу виявити чинники, що зумовлюють існуючі тенденції у товарно-географічних структурах експорту та імпорту України продукцією харчової промисловості. Необхідно

вказати, що наявні дослідження у цьому напрямку носять характер констатації фактів без спроби виявити їх причини. Зробити перші кроки у вирішенні даного завдання дозволяє використання структурно-динамічного аналізу експорту та імпорту продукції харчової промисловості, тобто застосування структурного аналізу, що охоплює дослідження структурних зрушень і здійснюється на основі часових рядів зовнішньої торгівлі України продукцією харчової промисловості та структурних відмінностей із використанням даних різних країн за фіксований момент часу.

Метою статті є проведення структурно-динамічного аналізу експорту України продукції харчової промисловості.

З метою використання результатів даного дослідження для вияву різноманітних чинників впливу на зовнішню торгівлю продукцією харчової промисловості України нами на основі даних Державної статистичної служби України та Центральної статистичної класифікації продукції за видами економічної діяльності, затвердженої наказом Держкомстату від 26 грудня 2006 р. № 640 [10], згруповано дані щодо зовнішньої торгівлі за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) відповідно до Статистичної класифікації продукції (СКП), Номенклатури продукції промисловості (НПП) та Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД), що дозволяє відслідковувати процеси у ланцюгу “діяльність – продукція – виробництво – торгівля”.

Перш, ніж перейти власне до структурно-динамічного аналізу експорту України продукцією харчової промисловості, зазначимо, що впродовж досліджуваного періоду питома вага експорту продукції харчової промисловості України в загальному експорті країни збільшувалася (7,64% – 2006 р., 9,67% – 2007 р., 8,24% – 2008 р., 11,49% – 2009 р., 11,85% – 2010 р.). На фоні зростання експорту також відбувалося і зростання імпорту і цілому можна спостерігати нарощування позитивного зовнішньоторговельного сальдо, що забезпечувалося в основному експортом масел та жирів тваринних, олій рослинних, частка яких у загальному експорті продукції харчової промисловості у 2010 р. становила 49,74% (рис. 1). Така структура експорту з

одного боку, свідчить про вміння країни реалізувати свої порівняльні переваги на світовому ринку, проте, з іншого боку, погоджуємося із фахівцями Національного інституту стратегічних досліджень у тому, що загострення конкуренції на світових ринках між виробниками різних видів рослинної олії, а саме

пальмової олії та олії із сої, виробництво яких у 2008 – 2009 р. сягнуло 42,5 млн. т та 36 млн. т відповідно (32,0% та 27,1% від загальносвітового виробництва рослинної олії) та висока вартість соняшникової олії на світових ринках можуть призвести до зменшення обсягів її експорту з України [7, с. 24].

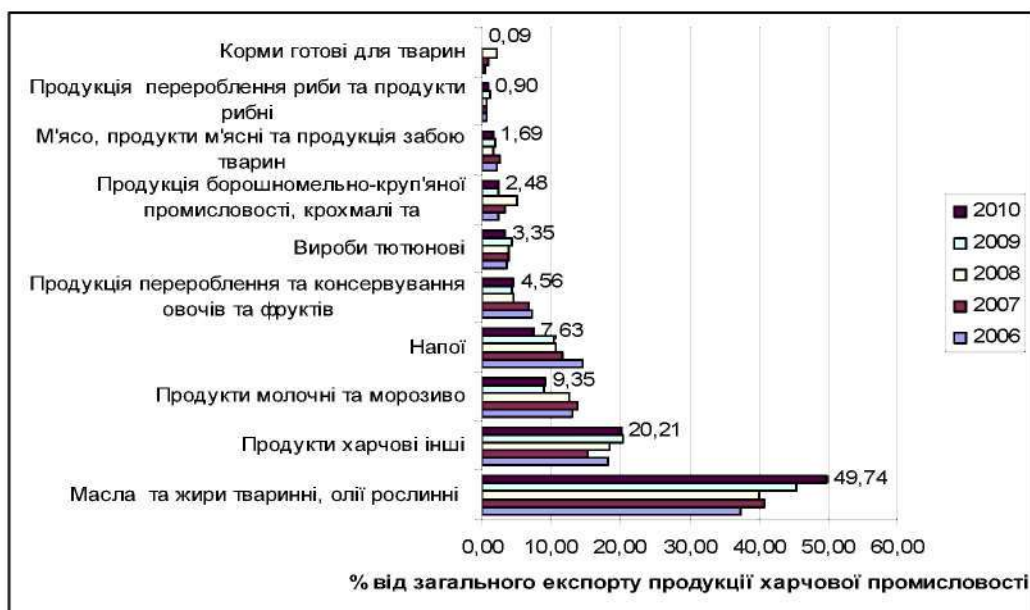

Рис. 1. Товарна структура експорту України продукцією харчової промисловості, 2006-2010 рр.

Примітка. Розраховано та побудовано автором за даними Державної статистичної служби України [1 – 5].

Як бачимо із рис. 1 товарна структура експорту України продукцією харчової промисловості є не диверсифікованою, закріплює залежність від зовнішньої кон'юнктури одночасно із низькою здатністю підприємств оперативного реагувати на потреби ринку, враховуючи наявний рівень їх інформаційно-аналітичного забезпечення. Це посилює чутливість до цінових коливань та криз на міжнародних ринках і ще раз підкреслює необхідність дослідження флуктуацій на світовому ринку, що можуть спричинити структурні зміни експорту України продукцією харчової промисловості.

Структурно-динамічний аналіз експорту продукції харчової промисловості України здійснюватимемо шляхом визначення індивідуальних та узагальнюючих показників структурних змін, останніх з допомогою лінійного і середнього квадратичного коефіцієнтів абсолютних структурних зрушень із змінною та постійною базою порівняння.

Індивідуальні показники структурних зрушень відображають інтенсивність зміни в кожній групі, що аналізується. Лінійний і квадратичний коефіцієнти

структурних зрушень відображають інтенсивність зміни структури в ті або інші проміжки часу [9].

У таблиці представлені розраховані нами індекси абсолютних трансформацій у товарній структурі зовнішньої торгівлі України продукцією харчової промисловості за період 2006-2010 рр. із змінною та постійною базами порівняння, починаючи з 2006 р.

Відповідно до загальноприйнятої інтерпретації результатів динаміки значень коефіцієнтів лінійного структурного зрушення з постійною та змінною базою порівняння (малі структурні зрушення – менше 2%, суттєві структурні зрушення – від 2% до 10%, великі структурні зрушення – більше 10%) говорити, базуючись на даних таблиці 1 (жирним виділено значення індексів, що знаходяться у межах від 2% до 10%) про те, що у товарній структурі експорту України продукцією харчової промисловості відбулися суттєві структурні зрушення. Значення індивідуальних показників структурних зрушень із постійною базою порівняння, представлені на рис. 2, дають підстави стверджувати, що ці зрушення зумовлені в основному збільшенням частки масел та жирів тваринних, олій

Таблиця 1. Індекси абсолютних трансформацій у товарній структурі зовнішньої торгівлі України продукцією харчової промисловості (2006-2010 рр., із змінною та постійною базою порівняння, починаючи із 2006 р.)

Показник	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною базою порівняння	1,25	1,19	1,68	0,98
Середній квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною базою порівняння	1,74	1,47	2,32	1,70
	2007/2006	2008/2006	2009/2006	2010/2006
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із постійною базою порівняння	1,25	1,57	2,38	2,94
Середній квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень з постійною базою порівняння	1,74	2,05	3,36	4,78

Примітка. Розраховано автором на основі даних Державної статистичної служби України [1 – 5].

рослинних і продуктів харчових інших та зменшенням частки напоїв, продуктів молочних та морозива й продукції перероблення та консервування овочів та

фруктів в експорті продукції харчової промисловості України.

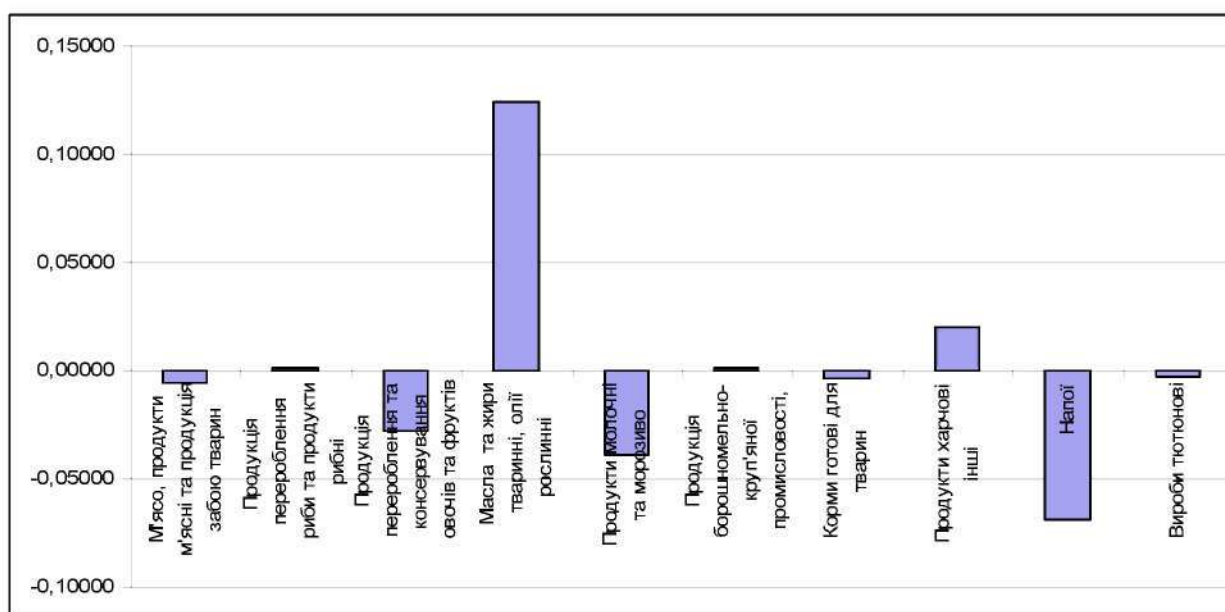

Рис. 1. Індивідуальні абсолютні трансформації товарної структури експорту України продукції харчової промисловості з постійною базою порівняння у 2010 р. (база порівняння 2006 р.)

Примітка. Розраховано та побудовано автором за даними Державної статистичної служби України [1 – 5]

На відміну від товарної структури, географічна структура експорту України продукцією харчової промисловості не зазнала впродовж досліджуваного періоду суттєвих змін, тобто характеризувалася малими структурними зрушеннями (усі значення індексів менші 2%), що підтверджують розрахунки, представлені у таблиці 2.

Географічна структура експорту продукції харчової промисловості України, як і товарна, теж не диверсифікована. Основним зовнішньоторговельним партнером країни є Російська Федерація, до якої впродовж досліджуваного періоду спрямовувалося від 27,5% (2009 р.) до 31,56% (2008 р.) експорту продукції харчової промисловості. За даними, представленими у таблиці 3, можемо спостерігати певні зміни, що відбулися у географічній структурі: вітчизняні товаровиробники суттєво розширили свою присутність на ринках Індії та Єгипту, причому Індія впродовж 2006-2008 рр. навіть не входила до першого десятка зовнішньоторговельних партнерів України за експортом продукції харчової промисловості до них.

Аналіз динаміки товарної структури експорту України продукції харчової промисловості до Індії та

Єгипту показує зміни, що загалом корелюють із структурними зрушеннями у товарній структурі експорту продукції харчової промисловості в цілому. Тобто у 2006 р. експорт України продукції харчової промисловості до Індії складався із масел та жирів тваринних, олій рослинних (98,52%), продуктів молочних та морозива (1,44%), питома вага іншої продукції становила менше 1%, структура експорту до Єгипту була аналогічною, ці самі товари становили 90,91% та 8,17% відповідно. У 2010 р. експорт продуктів молочних та морозива до Індії збільшився у двічі, а до Єгипту зменшився у двічі порівняно із 2006 р., проте товарна структура експорту до даних країн стала практично однорідною – частка масел та жирів тваринних, олій рослинних у загальній структурі експорту до Індії та Єгипту становила 99,95% та 98,23% відповідно, питома вага іншої продукції харчової промисловості складала менше 1%. Це означає, що трансформації у географічній структурі експорту продукції харчової промисловості України пов'язані в основному із збільшенням обсягів масел та жирів тваринних, олій рослинних до країн-партнерів, що зумовили малі структурні зрушення у ній.

Таблиця 2. Індекси абсолютних трансформацій у географічній структурі експорту України продукцією харчової промисловості (2006-2010 рр., із змінною та постійною базою порівняння починаючи із 2006 р.)

Показник	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною базою порівняння	0,11	0,16	0,20	0,10
Середній квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною базою порівняння	0,27	0,44	0,71	0,26
	2007/2006	2008/2006	2009/2006	2010/2006
Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із постійною базою порівняння	0,11	0,16	0,20	0,19
Середній квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень з постійною базою порівняння	0,27	0,44	0,67	0,77

Примітка. Розраховано автором на основі даних Державної статистичної служби України [1 – 5].

Таблиця 3. Рейтинг 10 країн світу за обсягами експорту продукції харчової промисловості України до них, 2006 – 2010 рр.

Рейтинг	2006		2007		2008		2009		2010	
	Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%
1	Російська Федерація	28,55	Російська Федерація	29,49	Російська Федерація	31,56	Російська Федерація	27,50	Російська Федерація	27,71
2	Білорусь	6,58	Білорусь	5,05	Молдова	6,37	Індія	7,74	Індія	9,21
3	Казахстан	4,98	Казахстан	4,66	Казахстан	5,94	Білорусь	4,74	Білорусь	5,75
4	Туреччина	4,41	Молдова	4,59	Білорусь	5,67	Молдова	4,69	Єгипет	5,36
5	Польща	3,87	Нідерланди	4,25	Туреччина	5,66	Казахстан	4,66	Казахстан	4,99
6	Молдова	3,84	Алжир	3,36	Грузія	3,90	Єгипет	4,63	Туреччина	4,33
7	Нідерланди	3,39	Єгипет	3,24	Нідерланди	3,46	Туреччина	3,84	Молдова	3,66
8	Франція	3,11	Іспанія	3,24	Італія	2,54	Грузія	3,84	Грузія	3,59
9	Грузія	2,93	Грузія	3,22	Польща	2,53	Польща	3,18	Польща	2,96
10	Велика Британія	2,58	Польща	3,20	Єгипет	2,50	Франція	2,77	Італія	2,52

Примітка. Розраховано та побудовано автором за даними Державної статистичної служби України [1 – 5]

Вважаємо за доцільне, провести структурно-динамічний аналіз експорту продукції харчової промисловості за її основними товарними групами, враховуючи виявлені нами суттєві зрушення у його товарній структурі. Аналіз будемо здійснювати у порядку зменшення питомої ваги продукції в експорті України продукції харчової промисловості.

Масла та жири тваринні, олії рослинні. Структура експорту даної продукції у 2010 р. наступна: масла і жири тваринні та олії рослинні нерафіновані (87%); олія та жири рафіновані (10,39%) й маргарин та жири аналогічні (2,61%).

В цілому географічна структура експорту даної продукції характеризувалася малими зрушеннями (табл. 4). У розрізі регіонів світу та інтеграційних угруповань, котрі на сьогодні становлять інтерес для

нашої країни (ЄС, СНД) спостерігаємо суттєві структурні зрушення: у 2007 р. в експорті до СНД; у 2008 та 2009 р. – до усіх регіонів світу, окрім СНД; у 2008 р, у 2010 р. – до Африки та країн ЄС; великі структурні зрушення у 2007, 2009 та 2010 рр. до Америки.

Продукти харчові інші. У 2010 р. експорт даної продукції представляли какао, шоколад та вироби кондитерські цукрові (63,71%); вироби сухарні, печиво та здобні хлібобулочні вироби тривалого зберігання (12,54%); продукти харчові різні, н.в.і.г. (8,26%); кава та чай (5,75%); вироби хлібобулочні, торти та тістечка нетривалого зберігання (5,01%); спеції та приправи (3,25%); вироби макаронні (1,22%); цукор (1,22%); продукти дитячого та дієтичного харчування (0,04%). До основних тенденцій зміни товарної структури даної продукції впродовж 2006 – 2010 рр. слід віднести:

Таблиця 4. Індекси абсолютних трансформацій у товарній структурі зовнішньої торгівлі України продукцією харчової промисловості (2006-2010 рр., із змінною базою порівняння, починаючи із 2006 р.)

	Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною базою порівняння				Середній квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень із змінною базою порівняння			
	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009
Масла та жири тваринні, олії рослинні	0,33	0,40	0,64	0,25	0,83	1,07	1,96	0,60
Продукти харчові інші	0,09	0,07	0,11	0,13	0,21	0,18	0,35	0,41
Продукти молочні та морозиво	0,22	0,35	0,20	0,15	0,63	1,54	0,86	0,65
Напої	0,16	0,11	0,07	0,10	0,54	0,36	0,22	0,31
Продукція перероблення та консервування овочів та фруктів	0,35	0,59	0,14	0,16	1,21	2,32	0,31	0,45
Вироби тютюнові	1,05	0,49	0,63	0,41	2,82	1,30	1,94	1,22
Продукція борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалі та крохмалепродукти	0,37	0,64	0,44	0,49	1,09	1,79	1,07	1,74
М'ясо, продукти м'ясні та продукція забою тварин	1,43	0,24	0,20	0,47	7,83	0,95	0,68	2,48
Продукція перероблення риби та продукти рибні	0,45	0,27	0,69	0,37	1,72	0,96	3,27	1,75
Корми готові для тварин	2,14	1,67	6,28	2,41	5,38	4,43	17,08	6,41

Примітка. Розраховано автором на основі даних Державної статистичної служби України [1 – 5].

зменшення частки виробів макаронних та цукру та збільшення частки продуктів харчових різних, н.в.і.г. що відбулося за рахунок суттєвого збільшення експорту яєць без шкарлупи та жовтків яєчних, свіжих чи консервованих; білка яєчного.

В цілому географічна структура експорту продуктів харчових інших характеризувалася малими структурними зрушеннями (див. табл. 4). Суттєві структурні зрушення відбулися у 2007 та 2009 рр. в експорті до Африки, Америки, Австралії та Океанії й країн ЄС; у 2008 р. – Африки, Австралії та Океанії й ЄС; у 2010 р. – Африки та ЄС; великі структурні зрушення мали місце у 2010 р. в експорті до Австралії та Океанії.

Продукти молочні та морозиво. Експорт даної продукції у 2010 р. представлений в основному молоком та продуктами молочними (99,06%), морозиво та харчовий лід склали лише 0,94%. Структура експорту молока та молочних продуктів на 75,65% сформована із сиру сичужного, плавленого та кисломолочного, 13,03% – продуктів молочних інших; 10,31% – молока та вершків сухих; 0,95% – масла з коров'ячого молока, масла топленого (тваринного жиру); 0,06% – молока обробленого рідкого та вершків. До основних змін у динаміці в структурі експорту продуктів молочних та морозива слід віднести значне зростання питомої ваги сиру сичужного, плавленого та кисломолочного, що відповідно призвело до зменшення частки інших видів молочних продуктів.

Суттєві трансформації у географічній структурі продуктів молочних та морозива спостерігалися в експорті до Америки, ЄС та СНД у 2007 р., Азії, Африки, Америки та ЄС у 2008 р., Європи, Азії, Африки, Америки, ЄС у 2009 р., Європи та Азії – у 2010 р.; великі трансформації: Австралії та Океанії – у 2009 р. та Африки, Америки й Австралії та Океанії у 2010 р. В цілому ж географічна структура експорту України продуктів молочних та морозива до усіх країн світу характеризувалася малими структурними зрушеннями (див. табл. 4).

Напої. На зовнішніх ринках вітчизняні виробники продукції даної групи у 2010 р. реалізовували напої алкогольні дистильовані (42,55%); пиво (21,4%); вина виноградні (13,66%); води мінеральні та напої безалкогольні (13,57%); спирт етиловий (4,41%); солод (4,08); вермути та вина подібні (0,3%); сидр і вина плодово-ягідні інші (0,03%). У структурі напоїв впродовж досліджуваного періоду збільшилася частка пива, вин виноградних, вод мінеральних та напоїв безалкогольних та відповідно зменшилася – напоїв алкогольних дистильованих, спирту етилового та сидру й вин плодово-ягідних.

Географічна структура експорту напоїв України до усіх країн світу характеризувалася малими зрушеннями (див. табл. 4). У розрізі регіонів світу та деяких інтеграційних угруповань спостерігалися суттєві структурні зрушення в експорті до Азії, Африки, ЄС та СНД у 2007 р., Азії, Австралії та Океанії і ЄС у 2008 р., Австралії та Океанії і ЄС у 2009 р. та ЄС у 2010 р. Великими структурними зрушеннями відзначився експорт напоїв до країн Африки у 2008 – 2010 рр.

Продукція перероблення та консервування овочів та фруктів. У 2010 р. експорт даної продукції на світовому ринку був представлений продуктами готовими, консервами фруктовими та овочевими (61,93%); соками фруктовими та овочевими (27,98%); продукцією перероблення та консервування картоплі (10,09%). Структурні трансформації у даній продукції пов'язані із збільшенням частки продуктів готових, консервів

фруктових та овочевих й відповідно зменшення – соків фруктових та овочевих і продукції перероблення та консервування картоплі.

У географічній структурі експорту України продукції перероблення та консервування овочів та фруктів до країн світу спостерігалися суттєві структурні зрушення у 2008 р. (див. табл. 4). У розрізі регіонів та окремих інтеграційних угруповань суттєві структурні зрушення відбулися у 2007 р. в експорті до Європи, Америки, ЄС та СНД, у 2008 р. – Європи, Азії, Африки, Америки та ЄС, у 2009 р. – Африки, Америки, Австралії й Океанії, у 2010 р. – Америки та ЄС. Великі структурні зрушення мали місце в експорті до Африки та Австралії й Океанії у 2010 р.

Вироби тютюнові. Експорт цієї продукції впродовж 2006 – 2010 рр. був представлений виробами тютюновими, питома вага яких у 2010 р. становила 99,81%, на відході тютюну припадало лише 0,19%. У структурі експорту виробів тютюнових за досліджуваний період спостерігається збільшення частки готової продукції, тобто сигар, сигар з обрізаними кінцями, сигарил (сигар тонких), сигарет, цигарок з тютюну та його замінників (у 2010 р їх частка у виробі тютюнових становила 85,47%) та зменшення частки тютюну та замінників тютюну, тютюну гомогенізованого чи відтвореного, екстрактів та есенцій тютюну (14,53%).

Суттєві структурні зрушення в експорті України виробів тютюнових до країн світу спостерігалися у 2007 р. (див. табл. 4). В регіональному розрізі експорт України до Європи, Азії, ЄС та СНД у 2007 р., Європи, Азії та СНД у 2008 р., Європи, Азії, Америки, ЄС та СНД у 2009 р., Америки та СНД у 2010 р. характеризувався суттєвими структурними зрушеннями; а до Африки у 2007 р. та ЄС у 2008 й 2010 р. – великими структурними зрушеннями.

Продукція борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалі та крохмалепродукти. У структурі експорту цієї продукції впродовж досліджуваного періоду спостерігається збільшення частки продукції борошномельно-круп'яної промисловості (у 2010 р. 69,66%), у тому числі зростання питомої ваги борошна з зернових та овочевих культур та зменшення висівків та відходів перероблення культур зернових інших й круп, гранул та продуктів з зернових культур аналогічних. Зменшується частка крохмалів та крохмалепродуктів (30,34% у 2010 р.), у структурі яких в свою чергу збільшується питома вага відходів виробництва крохмалів та відходів подібних, олії кукурудзяної та її фракції без зміни її хімічного складу та зменшується питома вага крохмалів та крохмалепродуктів: цукру і сиропів фруктових, н. в. і. г.

В цілому географічна структура експорту України продукції борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмалепродуктів характеризувалася малими зрушеннями (див. табл. 4). У 2007 р. відбувалися суттєві структурні зрушення в експорті до Європи, Азії, ЄС та СНД, у 2008 р. – Азії, Америки, ЄС та СНД, у 2009 та 2010 рр. – Європи, Азії, Африки, Америки, ЄС та СНД. У 2007 та 2008 рр. відбулися великі структурні зрушення в експорті даної продукції до Африки, а у 2008 – 2010 рр. – до Австралії й Океанії.

М'ясо, продукти м'ясні та продукція забою тварин. Впродовж досліджуваного періоду в структурі експорту України даної продукції суттєво збільшилася частка м'яса свійської птиці, кролів та диких тварин, свіже чи консервоване, пир'я та пуху (46,03% у 2010 р.) та зменшувалася частка м'яса, субпродуктів м'ясних, шкур

сирих, вовни немитої, жирів тваринних, відходів забою тварин нехарчових, крім м'яса свійської птиці (50,67% у 2010 р.) та продуктів м'ясних готових та напівфабрикатів м'ясних, питома вага яких у період із 2006 по 2010 рр. зменшилася із 13,31% до 3,3%.

Географічна структура експорту України м'яса, продуктів м'ясних та продукції забою тварин характеризувалася суттєвими структурними зрушеннями у 2007 та 2010 р. (див. табл. 4). У регіональному розрізі великі структурні зрушення відбулися в експорті до Африки у 2007 - 2010 рр., Європи, СНД у 2007 р., Австралії та Океанії у 2009 р., суттєві структурні зміни мали місце в експорті до Азії та ЄС у 2007р., Азії, Африки, СНД у 2008 р., Америки, ЄС, СНД у 2009 р., Європи, Америки, Австралії та Океанії і СНД у 2010 р.

Продукція перероблення риби та продукти рибні.

Даний вид продукції займає лише 0,9% в експорті України продукції харчової промисловості, його структуру формують: продукти рибні, приготовані іншим способом, консерви рибні, ікра та її замітники (76,32%), причому питома вага даної групи товарів збільшилася впродовж досліджуваного періоду: риба, філе рибне, м'ясо риби інше заморожені, печінка, ікра та молоки риби заморожені (17,52%); готові або консервовані ракоподібні, молюски, інші водяні безхребетні та водорості (4,56%); риба сушена, солена або у розсолі, риба копчена, борошно, порошок та гранули рибні харчові (1,11%), частка інших товарів менша 1%.

Експорт даної продукції до країн світу характеризувався суттєвими структурними зрушеннями у 2009 р. (див. табл. 4). Суттєві структурні зрушення також відбувалися в експорті до Азії, Америки та СНД у 2007 р., Азії у 2008 р., Азії, ЄС, СНД у 2009 р., Америки у 2010 р.. Великі структурні зрушення спостерігалися в експорті до ЄС у 2007 р., Америки та ЄС у 2008 р., Африки, Америки, Австралії та Океанії у 2008 р., Африки, ЄС, Австралії та Океанії у 2010 р.

Корми готові для тварин. У структурі експорту даної продукції збільшилася частка кормів готових для домашніх тварин (0,37% у 2006 р. та 20,58% у 2010 р.) та відповідно зменшилася частка кормів готових для сільськогосподарських тварин (99,63% у 2006 р. та 79,42% у 2010 р.). Географічна структура експорту даної продукції до країн світу характеризувалася суттєвими зрушеннями у 2007, 2008 та 2010 рр., а у 2009 р. - великими зрушеннями (див. табл. 4). Україна експортувала корми готові для тварин лише до Європи та Азії, цей експорт характеризувався суттєвими структурними зрушеннями, а до Європи у 2009 р. - великими структурними зрушеннями. У розрізі інтеграційних угруповань спостерігалися великі структурні зрушення впродовж досліджуваного періоду в експорті до країн ЄС та СНД, окрім експорту до СНД у 2008 р., котрий пов'язаний із суттєвими зрушеннями у структурі.

Отже, у період із 2006 по 2010 рр. у товарній структурі експорту України продукцією харчової промисловості відбулися суттєві зрушення, зумовлені збільшенням частки масел та жирів тваринних, олій рослинних і продуктів харчових інших та зменшенням частки напоїв, продуктів молочних та морозива й продукції перероблення та консервування овочів та фруктів, що свідчить про поглиблення ступеня не диверсифікованості товарної структури експорту. До позитивних структурних зрушень слід віднести збільшення питомої ваги готової продукції в експорті

продуктів молочних та морозива, напоїв, продукції перероблення та консервування овочів та фруктів, виробів тютюнових. Негативною тенденцією є суттєве зменшення готової продукції в експорті м'яса, продуктів м'ясних та продукції забою тварин. У географічній структурі експорту України продукції харчової промисловості відбулися малі структурні зрушення, пов'язані в основному із активізацією виходу вітчизняних товаровиробників на ринки Індії та Єгипту із маслами та жирами тваринними, оліями рослинними. Третина експорту харчових продуктів припадає на Російську Федерацію. Товарно-географічна структура експорту продукції харчової промисловості характеризувалася малими зрушеннями за винятком експорту продукції перероблення та консервування овочів та фруктів у 2008 р., виробів тютюнових у 2007 р., м'яса, продуктів м'ясних та продукції забою тварин у 2007 та 2010 рр., продукції перероблення риби та продуктів рибних у 2009 р., кормів готових для тварин упродовж всього досліджуваного періоду - в експорті яких спостерігалися суттєві зрушення. Саме за результатами проведеного структурно-динамічного аналізу експорту продукції харчової промисловості України доцільно ідентифікувати чинники, що зумовили виявлені нами зрушення у структурі експорту.

Список літератури

1. Експорт-Імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень - грудень 2010 р. / Режим доступу до документу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Експорт-Імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень - грудень 2009 р. / Режим доступу до документу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Експорт-Імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень - грудень 2008 р. / Режим доступу до документу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Експорт-Імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень - грудень 2007 р. / Режим доступу до документу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Експорт-Імпорт окремих видів товарів за країнами світу за січень - грудень 2006 р. / Режим доступу до документу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Кинах А. Украинцы потребляют около 40% импортных продуктов питания. / А. Кинах - Режим доступу до документу: <http://www.ukragroconsult.com/ukragrokonsalt/novosti-temp/ukraincy-potreblayut-okolo-40-importnyh-produktov-pitaniya-a-kinah>
7. Реструктуризація промисловості України у процесі посткризового відновлення. - К.: НІСД, 2011. - 54 с.
8. Світ просить їжі. / Режим доступу до документу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2011/06/06/240949>.

РЕЗЮМЕ

Яремко Зоряна

Структурно-динамический анализ экспорта Украины продукции пищевой промышленности

В статье проведён структурно-динамический анализ экспорта Украины продукции пищевой промышленности в 2006 - 2010 годах, на базе которого выявлены сдвиги в географической и товарной структурах экспорта и осуществлена их оценка.

RESUME

Yaremko Zoryana

Structural-dynamic analysis of Ukrainian food export

Structural-dynamic analysis of Ukrainian food export during 2006 - 2010 is conducted in the article. The changes in the commodity and geographical patterns of the Ukrainian food export are discovered and estimated.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2011 р.